

GAZETA WARSZAWSKA

Z WARSZAWY DNIA 26. WRZESNIA 1797 R. WE WTOREK.

Z Wiednia 26. Września.

Będący przy dworze Cesarzowej cesarzyni Porty Otomańskiej zeszedł środy z rana miał pierwszą audyencyą u naszego Monarchy.

Onegday jako w dniu poświęconym uroczystości Orderu Krzyża, Cesarzowa Jeymość jako najwyższa opiekunka wysoko szlacheckiego orderu gwiazdźistego krzyża 23. damy zaszczyścić nim raczyła.

Z Paryża 7 Września.

Dzisiejszy Redaktor zawiera w sobie to co następuje.

„Geniusz Rzplitej tryumfuje teraz. Kospiratorom zdarte maskę. Niebędą już więcej kłać tej ziemi, na której potokami krew republikańską przelewać mieli. Dni pogodne wolności, zaświecą nam. Tryumf patriotów, nie będzie tymczasowy, ale stałe utwierdzenie konfytucyi, zupełna zmiana porządku rzeczy, odęymiąca nieprzyjaciółom naszym sposobność szkodzenia więcej i sprawiedliwa nakoniec satysfakcyja należna obywatelom pocziwym za długie przesładowania i cierpienia, nastąpić powinny. Narod rozumiejąc, iż może spoczywać pod zasłoną konfytucyi utworzonej od siebie, był w tym stanie letargu lub niemocy zwykłej po burzach wielkich. Sztuczna iakowaś opinia mocą obfudy i korrupcyą ucisnęła masę ludu czytłą i przemyślną, która nie pisze ani intryguie, ale umie czuć i myśleć. Odretwiałość ta nie mogła być stałą, i grubo się pomylili ci, którzy mniemali, że miłość wolności w sercach ludu

ostygła! Czas energii przywrocony: Niech nieprzyjaciele nasi w kraiu drżą i niech niepowołują strasznego oncy doświadczenia!

Spiskowi oczekiwali tylko na swych grenadierow i na dekret oddalający woysko od granicy Konfytucyiney; dla dania hasła do wojny domowej. Broń już była porozdawana, dowody wszystkie ich spisku zebrano. Korrespondencye z emigrantami, werbowanie potajemne, przekupstwa, końcem dezorganizowania woyska w końcu wszystkie przygotowania do ataku przymusiły Dyrektoryach, aby nie tracąc czasu kwapił się o zbawienie oyczyzny. Szefowie hordy spiskowej zrućili już byli płaszczyk prawodawców, dla przybrania postaci zbroynego nieprzyjaciela, na coż by się przydały formalności i lekliwe ulegania? przeciw nieprzyjacielowi mającemu już broń w ręku.

Honor i sława walecznym grenadierom umiejącym rozróżnić prawdziwe ciało prawodawcze, którego są obrońcami wiernemi, od zgrai łotrów, których schwycić dopomogli, w pośród spiskowych deputacyi, gdy plan rzezi knowali. Sława żołnierzom wszystkich armii, których patriotyzm, porządek i karność dzielnie okazały się w tym dniu chwalebnym! Stała nakoniec dla obywatelów Paryża okazująca energią i radość z ukarania zdrayców i stłumionych rojalistów, oraz wdzięczność swoją dla Dyrektoryatu, który w tym dniu nad przepaścią zostającą zbawił oyczyznę!

W Proklamacyach do Francuzow i i

obywatelów *Paryża*, Dyrektoryat W. donosił narodowi o knowanym przeciw Rzeplitey spisku. Spisek w Październiku roku przeszłego odkryty (wyrażono jest w rzeczonych proklamacyach) wyjawiał się teraz. Kiedy w owczas o zniesieniu konwencyi narodowej w *Paryżu* zamyślano, *Pichegru* nad *Renem* w zdradzieckie z *Kondeuszem* i szefami emigrantów wchodził umowy. Jeżeli fortece wasze nie przeszły do rąk nieprzyjaciół, jeżeli *Pichegru* nie pomarszerował do *Paryża*, *Kondeusz* temu jest winien. Z tąd pochodzi przychylność okazywana przez rojalistów dla *Pichegru*, którego pierwszym Prezydentem Rady 500 obrano. Pokonana w Październiku partya, w kilka miesięcy potem pod maską terroryzmu okazała się. W Mcu Sierpniu roku przeszłego jeden z mowców iey *Lemerer* publicznie imieniem iey konfytucyi 1791. żałował. Potym postarała się o agentów i emissariuszów we wszystkich Departamentach. Odkryto spisek *Brottiera*, *Dunan* i *Lavilleharnois*, który lubo był widoczny, mnostwo jednak znalazł apologistów. Elekcyje w wielu Departamentach dziełem były tej partyi. Emigranci coraz liczniej napełniali *Paryż* i departamenta. Na pierwszych urzędników Rzeplitey bezkarnie targać się ośmielono. Broń codziennie między spiskowych rozdawano. Fanatyzm i zabobon na powrót przywołano, wolność druku zamieniła się w rozwiźłość, nabywców dobr narodowych straszono, kredyt publiczny starano się zniszczyć, skarby zostawiono bez przychodów &c. Ale reprezentanci *Blankenburgu*, emigranci, szefowie szuanów, nie wydrą wam owoców prac waszych. Ciało prawodawcze potrafi teraz zaradzić złemu. Na roztropność iego spuścić się możecie. Dyrektoryat W. przełoży narodowi dowa-

dy autentyczne spisku. Obywatele! choćno was jednych przeciw drugim uzbroić, choćno wam wydrzeć własności i swobody wasze. Tyle już tryumfów utwierdziło było konfytucyą. Generałowie i nieustraszeni obrońcy wasi otoczyli ją nieśmiertelnymi trofcami. Już rolnictwo i handel zaczęły kwitnąć. Kredyt publiczny stopniami szedł w górę. Ufność wzajemna we wszystkich sercach mieścić zaczęła się — aż o to — ten poranek szczęścia naszego obrano, do zapalenia nienawiści, rozszerzania zabobonu, przywołania w kraj emigrantów i Xieży &c. Nie — nie utracicie owoców tyłu i tak ciągłych ofiar. Powstaniecie na sprawców nieszczęścia naszego. Uzbroicie się dla utrzymania własności i praw waszych. Ale strzeżcie się, niespokojnych poruszeń. Nie kalaycie najpiękniejszej sprawy przez obrzydłe anarchii zdrożności. Szanujcie własności. Bądźcie posłusznymi dowodcom uznanym odrządu. Spuście się na baczną czułość rządów i reprezentantów waszych, którzy sprawie ludu wiernymi zostali.

W przeszłej gazecie namieniliśmy o ważnym piśmie znalezionym w papierach aresztowanego w *Wenecyi* H: *d'Antraigues*. — O to treść iego: „*Montgaillard* i *d'Antraigues* ziechali się w *Wenecyi*. Potym pierwszy udał się do *Neuchatel* i *Bazylei*, z kąd na wezwanie Xcia *Kondeusza* pojechał do *Mühlheim*, gdzie odebrał zlecenie wybadać myśli Gen: *Pichegru*, mającego w owczas główną kwatery w *Altenkirchen* i 4ma deputowanami konwencyi otoczonego. *Montgaillard* udał się więc do *Neuchatel* z kąd księgarza *Fauche* zapalonego stronnika rojalistów i pewnego bardzo obrotnego i nieustraszonego Szwajcara *Courant*, do Gen: *Pichegru* wysławszy, oświadczył im, że na

wiadomości od nich w *Bazylei* czekać będzie. Dnia tedy 13 Sierpnia 1795. poiechali do *Altenkirchen* (Tu następuje opis rozmaitych tajemnych roznow między nimi i Gen: *Pichegru* względem projektów *Kondeusza*, względem ofiarowanych Gen: *Pichegru* nadgród w przeszłej gazecie wyszczególnionych &c.) Armii zaś jego przyrzeczono, że wszyscy oficerowie w rangach swych będą potwierdzeni, każdy komendant któryby na rzecz Króla poddał jakąś fortecę, miał dożywotnią odbierać pensyą. Miasto któreby bramy swe otworzyło miało być wolne od podatków. Dla ludu amnestya powszechna miała być ogłoszona. Plan Xcia *Kondeusza* był, aby *Pichegru* w swym obozie ogłosił Króla, twierdze *Huningen* Xciu *Kondeuszowi* oddał i razem z nim pomarszerował do *Paryża*. — *Pichegru* przekonawszy się, z listu do niego własną ręką od Xcia *Kondeusza* pisanego, że to był aktualnie plan jego, ostatnie 2. punkta odrzucił. — „Nie (rzekł) niedoskonałego nie zrobię. Niechcę być 3. im tomem *La Fayette* i *Dumouriera*. Środki moje są wielkie i pewne. Znajdują się nietylko w armii mojej, ale w *Paryżu*, w konwencyi, w Departamentach i w armiach Generałów równie ze mną myślących. Często kowo nic niechcę robić. Trzeba wszystko razem zdziałać. Francya jako Rzplta utrzymać się nie może. Potrzebuje Króla, potrzebuje *Ludwika XVIII*. Ale kontr-rewolucya w tedy dopiero może być zaczęta, kiedy będzie pewność, że ją bezpiecznie i prędko ukończyć będzie można. Plan Xcia wcale nie jest dostateczny. Z *Huningen* w 4 dni byłby wyparty, ia zaś w 14 dni zgubiłbym się. Armia moja składa się z poczciwych ludzi i hultajów. Trzeba ich rozdzielić i krok wielki zrobić, aby pierwsi cofnąć się już nie mo-

gli. Plan mój więc jest takowy. Przeydę *Ren* w dzień przeznaczony. Wprzody zapewnię sobie fortece poleciwszy komendę nad nimi oficerom równie zemną myślącymi, oddalę hultajów i tam ich poszlę, gdzie nam szkodzić nie będą w stanie i tak ich rozłożę, aby się połączyć nie mogli. Jak skoro na prawym brzegu *Ren* stanę, ogłoszę Króla i chorągiew białą podniosę. Korpus *Kondeusza* i armia Cesarzka złączy się zemną i z nimi do Francyi powroczę. Twierdze przez wojska Cesarzkie imieniem Króla będą osadzone. Poczym pospieszę z wojskiem ku *Paryżowi*, gdzie w 14 dni staniemy. — W końcu radzi, aby dla żołnierzy Francuzkich użytych do tego, nie żałowano, w pierwszych zwłaszcza dniach, wina i pieniędzy.

Plan ten (jak dawniey donieśliśmy) przez ociąganie się Xcia *Kondeusza* w przyjeździe go nie został przyprowadzony do skutku. Potym *Pichegru* obrany został członkiem ciała prawodawczego, a przez ostatnie elekcyje wielu także agentów rojalistów zostało deputowanymi. Wszyscy złączyli się z zgromadzeniem zwanym *Clichy*, które monarchii sprzyjało i wspólnie nad obaleniem konfitytacyi pracowano. Z Deklaracyi Agentów *Duverne Depresle* i *Dunan* i z listów agentów rojalistów w *Lugdunie* do ministra Angielskiego w Szwajcaryi *Wickham* okazuje się, że partya rojalistów 184 deputowanych już na swoją stronę pociągnęła, że Prezydenci rozmaitych municypalności *Paryzkich* do niej należeli i że dowodzący spisku, wielu Dziennikarzów w *Paryżu* opłacali.

Osnowę deklaracyi Agentów *Duverne Depresle* i list Xcia *Kondeusza* do *Dep. Imbert Colomes* w Redaktorze znajdujące się w przyszłej gazecie umieścimy.

Sessya ciała prawodawczego.

Dnia 4. Września. Wystrzał z armat zgromadził za wczasu bardzo 200 deputowanych Rady 500 na miejsce zwyczajne sessyow. — Gen: Angereau przybywszy uwiadomił ich o wyroku władzy wykonawczej przenoszącym tymczasowie posiedzenia ciała prawodawczego na inne miejsce.

Sessya w sali Odeon.

Lamarque obrany został Prezydentem. — Poulain Grandpère zabrawszy głos mówił: „Użyte środki, miejsce w którym się znajdujemy, wszystko dowodzi, że oycyzna była i jest w wielkim niebezpieczeństwie. Podziękujemy Dyrektoryatowi, iemu winniśmy iey ocalenie. Lecz nie dosyć, że on czuwa, naszym jest obowiązkiem użyć środków do zabezpieczenia i zachowania konstytucyi roku 3. Żądam w tym celu mianowania deputacyi z 5ciu osob składającej się (co przyjętym zaraz zostało iak dawniey donieśliśmy.) Deputowany Porte żądał, żeby Dyrektorat umocowano do ściągnięcia woyska do Paryża. Merlin de Thionville mówił: Nadszedł czas w którym konstytucya ma swoją świetność i dzielność odzyskać. Ludzie którzy nappierwsi bronić iey mieli wszelkimi sposobami, gwałcić iey dłużej nie będą. Coż mogła garstka fakcyonistów przeciw prawdziwym Republikanom. — Dzień dzisiejszy będzie tryumfem cnoty i zniszczeniem stronników dawnego rządu. Sprawiedliwość będzie w dziennym porządku i konstytucya roku 3go szanowana, te są uczucia prawdziwych reprezentantow narodu Francuzkiego. — Projekt Ob: Porte w pręwo zamieniony został. — Mianowano nowych Inspektorow sali i na projekt deput. Villers Rada się nieustającą ogłosiła. — O 6 wieczorem Dyrektoryat przesłał papiery ściągające się do konspiracyi o których wyżej wspomnieliśmy i tych niezwłocznie drukowanie nakazano. — Deputowany Boulay członek kommissyi ocalenia publicznego późno w nocy składał imieniem iey rapport, względem środków do utrzymania konstytucyi. Potrzeba (mowił) żebyśmy dzielnie postępowali, ale razem i roztropnie. Zaśtanowcie się OOb: Reprezentanci nad stanem Rzpltey. Zdawało się, że pokoy wkrótce prace nasze uwieńczy. Wszyscy Francuzi powtarzali to tak drogie i pocieszające słowo pokoy, handel się ożywił. Żołnierz był wszędzie zwyciężcą. Lecz w tym momencie wszystko się odmieniło, pokoy jest bardziej oddalonym niż kiedykolwiek &c. Obroncy oycyzny chcą z niebezpieczeństwem życia własnego utrzymywać rząd terazniejszy, iey nieprzyjaciele chcą przywrocenia tronu, powrotu emigrantow i szlachty. Ramifikacye spisku rozciągają się na całą Rzplite, a stolica iego była w ciele prawodawczym; nie w iego światły większości mającey uszczęśliwić Narod Francuzki, lecz w mniejszości nieliczney, która różnemi sposobami dekreta przeciwne konstytucyi wymuszała i prowadziła was do kontr rewolucyi: — Przypomniycie sobie obywatela proponowane wam tak często środki, które iedynie służyły do osłabienia rządu, moment później a Rzplita byłaby zginęła, iey ocalenie winniśmy światłu i dzielności Dyrektoryatu. — Oświadczam wszystkim Francuzom, że tryumf Rzplitey nie będzie kosztował iedney kropli krwi ludzkiej i terroryzm przywrocony nie zostanie (Bravo bravo, ze wszystkich stron zawołano, okłaki stały się powszechnymi) naszym zamiarem jest zapobiedz wojnie domowej, a sposobem do tego na przyszłość, jest według widokow deputa-

gające się do konspiracyi o których wyżej wspomnieliśmy i tych niezwłocznie drukowanie nakazano. — Deputowany Boulay członek kommissyi ocalenia publicznego późno w nocy składał imieniem iey rapport, względem środków do utrzymania konstytucyi. Potrzeba (mowił) żebyśmy dzielnie postępowali, ale razem i roztropnie. Zaśtanowcie się OOb: Reprezentanci nad stanem Rzpltey. Zdawało się, że pokoy wkrótce prace nasze uwieńczy. Wszyscy Francuzi powtarzali to tak drogie i pocieszające słowo pokoy, handel się ożywił. Żołnierz był wszędzie zwyciężcą. Lecz w tym momencie wszystko się odmieniło, pokoy jest bardziej oddalonym niż kiedykolwiek &c. Obroncy oycyzny chcą z niebezpieczeństwem życia własnego utrzymywać rząd terazniejszy, iey nieprzyjaciele chcą przywrocenia tronu, powrotu emigrantow i szlachty. Ramifikacye spisku rozciągają się na całą Rzplite, a stolica iego była w ciele prawodawczym; nie w iego światły większości mającey uszczęśliwić Narod Francuzki, lecz w mniejszości nieliczney, która różnemi sposobami dekreta przeciwne konstytucyi wymuszała i prowadziła was do kontr rewolucyi: — Przypomniycie sobie obywatela proponowane wam tak często środki, które iedynie służyły do osłabienia rządu, moment później a Rzplita byłaby zginęła, iey ocalenie winniśmy światłu i dzielności Dyrektoryatu. — Oświadczam wszystkim Francuzom, że tryumf Rzplitey nie będzie kosztował iedney kropli krwi ludzkiej i terroryzm przywrocony nie zostanie (Bravo bravo, ze wszystkich stron zawołano, okłaki stały się powszechnymi) naszym zamiarem jest zapobiedz wojnie domowej, a sposobem do tego na przyszłość, jest według widokow deputa-

eyi, deportacya iednych a oddalenie drugich z ciała prawodawczego: i w tym celu zlecono mi iest podać wam projekt do prawa, (ktory przyjęty został i iest takowey treści.)

Rada 500 zważywszy iż nieprzyiaciele Rzplitey statecznie podług planu i przepisow znalezionych przy *Brottier*, *Berthelot*, *Lavilleurnoy* i *Duverne de Prele* postępowali, i że od znaczney liczby emissaryuszow Krolewskich we wszystkich punktach Francyi wspierani byli.

Uważając, iż ich agenci szczegulnieysze mieli zalecenie tym sposobem kierować składem zgromadzeń pierwiastkowych, gminnych i elektoralnych, aby wybor osob tylko na partyzantow Krolewskich padał.

Tak dalece, iż wyłączywszy małą liczbę departamentow, wktorych republikanizm był wkorzeniony, w wielu mieyscach wcisnęła się przez elekcyę do urzędow publicznych a nawet i ciała prawodawczego zgraja emigrantow, Szefow i buntownikow i rojalistow. Zważając, iż konstytucya szczegulniey atakowana i od tych zagrożona była, ktorych do swey obrony powołała, a nie będąc od nich zabezpieczoną, niepodobnąby rzeczą było utrzymać ją bez użycia nadzwyczajnych środków.

Uważając, iż dla uduszenia konspiracyi, uniknienia wojny domowey a z tąd wielkiego rozlania krwi, nic nie może być nagleyszego iak zreparowanie szczerbow aktu konstytucyinego od dnia 1 *Prairieal* poczynionych i użycie środków zdolnych dla przeszkodzenia aby odtąd, wolność, spokojność i szczęście Narodu nigdy na niebezpieczeństwo wystawione nie były. Stanowi nagłość.

Po uchwaloney nagłości Rada stanowi co następuje: (Zustawy tey zawiera-

iącey w sobie 40 artykułow, celnieysze są następujące.)

1mo. Czynności zgromadzeń pierwiastkowych, gminnych i elektoralnych w 49 departamentach (tu następują ich nazwiska) są uznane za nieprawne. — Osoby mianowane na funkcyę publiczne przez te zgromadzenia, zakończą swoje urządowanie zaraz po ogłoszeniu niniejszego prawa. — Dyrektoryat iest umocowany do mianowania sędziow w trybunałach, dopoki obrani nie zostaną przez zgromadzenia pierwiastkowe i elektoralne w czasie od konstytucyi przepisany. 2do. Deputowani (w przeszley gazecie nazwiska ich wyraziliśmy) i inne niektore osoby mają być niezwłocznie deportowane, a dobra na skarb wzięte. Zdięcie sekwestru w ten czas dopiero będzie mogło nastąpić, gdy niezawodna wiadomość odebrana zostanie, że pomienione osoby na mieysce do deportacyi przeznaczone, są przewiezione. Dyrektoryat da im tymczasowie z ich własności część potrzebną dla utrzymywania się. 3tio. Artykuły prawa 3go *Brumaire* oddalające krewnych emigrantow, od wszystkich urzędow publicznych, są znowu potwierdzone, moc ich trwać będzie 4 lata po podpisaniu powszechnego pokoju. 4to. Zaden krewny emigrantow nie może być przez ten czas przypuszczony do zgromadzeń pierwiastkowych i nikt w powszechności nie będzie miał głosu na żadnych zgromadzeniach, jeżeli wprzody przysięgi nienawiści ku dawnemu rządowi Francyi nie wykona. — Prawa na dobra Szefow rebellii w *la Vendée* i Szuanow wydane, są cofnięte. 5to. Wszystkie osoby będące tylko tymczasowie nie zaś zupełnie z listy emigrantow wymazane, mają w ciągu 24 godzin z *Parryze*, a w 14 dniach z Rzplitey ustąpić pod karą sądu wojkowego i kary na emi-

grantow wymierzoney. 6to. Znajdujący się teraz w areszcie emigranci mają być deportowani, a wzmiankowana wyżej kara na te osoby rozciągnięta, którzy emigrowali, a potem powrócili do Francji, lubo się na żądanie emigrantów liście nie znajdują. 7mo. Prawo pozwalające powrotu deportowanym Xiężom jest cofnięte. Dyrektoryat ma władzę skazania na wygnanie niespokojnych Xięży, którzy mają także wykonać przysięgę wierności dla Rzplitey. Urzędnicy publiczni, którzy to prawo niedostatecznie uskutecznią, więzieniem zletnim ukarani zostaną. 8vo. Wdowa Xięcia *d' Orleans* i wszyscy znajdujący się w Francji krewni familii *Bourbonow*, będą deportowani i konfiskacya dóbr przyprowadzona do skutku. Dyrektoryat wykonawczy oznaczy miejsce ich deportacyi i z dóbr ich przyzwoite sposoby do utrzymywania się. 9no. Wszystkie dzienniki i inne pisma periodyczne przez rok cały inspekcyi policyi podpadać mają, ta będzie miała władzę ich zakazania. 10mo. Prawo 7 *Thermidor* zakazujące wszystkich klubow i zgromadzeń prywatnych chcących się politycznymi interessami zatrudniać, jest cofnięte. Każde jednak z takowych zgromadzeń, w którymby prawidła przeciwnie terażniejszey konstytucyi Francuzkiej wprowadzane były, ma być zakazane, a osoby przyznające się do takowych prawideł, będą ukarane. 11mo. Ostatnie prawo względem gwardyi narodowey są cofnięte. 12mo. Dyrektoryat ma znowu władzę, ogłosić miafła za będące w stanie obłączenia. — Osoby chcące zamieszkania wszczynać, skarać na deportacyą. — Wszyscy urzędnicy publiczni mają wykonać przysięgę nienawiści ku dawnemu rządowi. —

Deputowani *Thibcaudeau, Lenormand,*

Bailly, Bovis, Blin i inni niektorzy byli także na liście mających być deportowanymi, lecz nie uznani za winnych, wymazani z niej zostali. Względem wniosku ukarania deportacyą *Antonelle, Felixa Lepelletier &c.* do dziennego porządku przykrapiono.

Sessya 5 Września. Rada 500 czekając na skutek deliberacyi starszych względem dekretow w nocy zapadłych dopiero o godzinie 2giey po południu sessya rozpoczęła. — Oklaski powszechne i okrzyki powtarzane wielokrotnie. Niech żyje Rzeplita! oznaymiły odebrane doniesienie o potwierdzeniu wspomnianych dekretow przez radę starszych. — Czytano potem prawo wyrażające, że armia wewnetrzna dobrze się w dniu wczorayszym zasłużyła Oyczyźnie. *Chazal* rzekł: Dzień wczorayszy, który oswoodził Rzplite, nietylko armii wewnetrzney winni jesteśmy: wszystkie armie ułatwiły ten tryumf przez swoje adressa, i potrafią zabezpieczyć Oyczyznę przeciw facyom. Ządam uchwały: że wszystkie armie Rzplitey dobrze się iey zasłużyły. — Co iednomyslnie przyjęto. — Na wniosek *Ob Chenier*, rada postanowiła, ażeby adressa armiow w liczbie 6 exemplarzy dla każdego z Reprezentanta były drukowane. — Czytano potem następujące:

Poselstwo Dyrektoryatu do Ciąła Prawodawczego d. 19 Fructidor (5. Wrzes.)

Obywatele Reprezentanci!

Dzień 18 *Fructidor* Rzplite i was zbawić powinien. Narod się tego spodziewa i widzieliście sami wczoray spokojność iego i radość. Dziś narod zapytuje się w jakim stanie jest Rzplita i co już ciąło prawodawcze dla iey utwierdzenia postanowiło. Oyczyzna zapatruje się na was obywatele reprezentanci. O to moment

krytyczny, jeżeli go opuścicie, jeśli minutę jeszcze ociągać się będziecie z wyrażeniem woli waszej, już będzie po wszystkim, zgubicie i siebie samych i Rzpliteę. Konspiratorowie czuwają. Milczenie wasze nadać im odwagi i zuchwałości; wzniecają na nowo intrygi, haniebnymi pismami szukają obłąkać opinią. Dziennikarze *Blankenburscy* i *Londonyjscy* nie prześtaią rozsypywać iady. Wszyscy spiskowi nie tań się już więcej, iż mają porozumienie i współnictwo w łonie ciała prawodawczego; i odgrzązają się z ukaraniem Republikanów za rozpoczęty ich tryumf. I możnasz jeszcze wahać się z oczyszczeniem ziemi Francuzkiej z tey małej liczby zdrajców i znanych szefów konspiratorów, którzy tylko oczekiwali pory, aby poszarpać Rzpliteę i was samych porzucić! Stoicie nad brzegiem Vulkanu, który was pochłonie; Możecie wszystko ocalić a jeszcze delibrujecie! Jutro już czasu nie będzie. Najmnieysze wahanie się śmiertelny cios zadać może Rzpliteę. Będą wam gadać o pryncypiach, wyszukiwać formalności, wymyślać usprawiedliwienia, żądając przewłoki czasu a głośno wzywając konfytucyą zabić ją usiłować będą. Do czegoż was poprowadzi niewczesne politowanie dla niektórych ludzi? chyba dla tego aby znowu zdradliwe rozstawiali sidła i oyczyznę zniszczyli. Jakież to źle zrozumiane politowanie, iakie uczucie szkodliwe, iakie widoki ścieśnione obeymowałyby całą uwagę prawodawczego ciała nad niektórymi osobami, żeby na rowney ich kłásć szali z losem całej Rzplitey? Dyrektoryat Wyk: poświęcił się całkiem, aby wam w ręce podał środki zbawienia oyczyzny, ale o raz uf. iż ich użyjecie. Dyrektoryat Wyk: sądził, iż szczerze chcecie wolności Rzplitey, że wypadki tych prawideł niew-

straszonymi was zrobią. Podaje wam ie teraz i obowiązany jest powiedzieć wam, że się w szczególniejszym i iedynym znajdujecie położeniu, i że zwyczajny porządek rzeczy do nadzwyczajnego przypadku zastosowany być niemoże, chyba byście zguby waszej żądali. Jeżeli fronicy spisku znajdą u was przyjaciół, jeżeli jeszcze chwiać się będziecie, przyjdzie rozpacz o zbawieniu Francyi, zamknąć konfytucyą i powiedzieć Patryotom, że już wybiła godzina w Rzplitey dla rojalistów, ale iako nie wąpi Dyrektoryat Wyk: myśl nawet takowa razi was i zasmuca, Poznajcie drogość czasu, użyjcie go; bądźcie zbawicielami oyczyzny i ugruntujcie wieczne iey szczęście i sławę.
(podpis) *La Reveillere Lepaux* Prezydent
Dyr: *Lagarde* Sekretarz Gen:

Rada uchwaliła druk tego pisma i przesłanie go zaraz do Rady starszych.— Postanowiła potym z deputacye, iedną dla przyniesienia rapportu w iakim sposobie podzielić między obrońców oyczyzny przyrzczone im 1,000 millionow liwrow: drugą podania projektu względem monumentow mających uwiecznić ich chwałę.— Mianowano także nową komisją skarbową.

Na sessyi wieczorney *G. Jourdan* mowił: Obywatele reprezentanci! „zostaie wam jeszcze ważny obiekt do uskutezczenia. Nieprzyjaciele Rzplitey starać się zapewne będą rzucić potwarze na dzień nieśmiertelny i *Fructidor*, starać się będą wyperswadować ludowi w prowincyach, że wolność jest uciemiężana, że to poruszenie stało się przeciw życzeniom ciała prawodawczego i że nie iestcieście wolnemi. Trzeba przez odezwe okazać stan, w którym się teraz znajdujecie i występki spiskowych mających być ukaranowi, żądam ażeby wyznaczona była

kommissya dla podania wam w 3 dniach projektu do takowey odezwy, co iednomysłnie przyjęto.

Interessa skarbowe stały się także przedmiotem zatrudnień ciała prawodawczego i władzy wykonawczy. Do mianowanej novo kommissyi skarbowey Dyrektoryat przesłał pismo., w którym wyraził zdanie swoje względem przywrócenia loteryi narodowey, przyspieszenia sprzedaży dobr Rzplitey, puszczenia w dzierżawę przychodow z poczty, nałożono podatek na utrzymywane drogi publiczne, na wciąganie w księgi aktow prawnych, na papier krajowy i zagraniczny, tudzież myśli względem umocowania Dyrektoryatu do użycia wszelkich potrzebnych środków ku zabezpieczeniu służby i opatrzenia się w potrzebne na kampanią wydatki, gdyby pokoy zawarty nie został.

Lud w Paryżu i na przedmieściach okazał wielką skłonność uzbroienia się dla obrony Dyrektoryatu. — Grenadierowie ciała prawodawczego szczegulniey się dystyngwowali. Dyrektoryat chąc im dać dowod swey ufności, doniósł im wydanym od siebie wyrokiem, że salę w *Odeon* i w szkole Chirurgii tymczasowey przeznaczone zostały na sessyę ciała prawodawczego i wezwał ich, ażeby się tam udali, dla odprawiania swey służby. — Co też uskuteczнили. (Wiadomości z Paryża naywiekszey daty w Dodatku gazety są umieszczone.)

Z Udine 3 Września.

Pierwszego tego miesiąca Pełnomocniocy C. sarscy byli u Gen: *Buonaparte* w *Passeriano*, dziś sam tu przybył, ale względem negocyiaci o pokoy nie przyniknąć nie można.

Regiment strzelcow pod Kommandą Gen: *Baraguey d' Hillera* wczoray wszedł do naszego miasta, drugi regiment kawalerji pomarszerował do *Conegliano*. Fer-

tyfikacye *Palmanuova* są ukończone, teraz fortecę tę opatruią w żywność. — Gen: *Bernadotte* uda się do *Osoppo*, gdzie ma bydź rewia generalna całego woyska stojącego w okolicach, i opatruiąc będzie szanice i fortifikacye tego miasta.

Z Wenecyi 6 Września.

Dziś wypłynęły z tąd znou do Levantu statki z woyskiem Francuzkim.

Sessya iedna municypalności naszej była burzliwa z powodu pisma iednego, w którym *Morosini* dawniejszy Inkwizytor był chwalony. — Udecydowano, iż gdy ten expatrycysz po swoiey emigracyi, nie stawil się w zamierzonym czasie, dobra jego na skarb skonfiskowane i statua jego w rynku będąca zburzona będzie. — Co wszystko z pośpiechem w dniu dzisiejszym dopełniono.

Z Frankfortu 5. Września.

Arcy-Xiąże Karol w podroży dla oglądania woysk Cesarzkich w obozach stojących, ma w swoim towarzystwie F. M. L. Hrab: *Bellegarde*, G. M. *Schmidt* i Pułkownika Hrab: *Grünne*.

Z Kopenhagi 9 Września.

Smierć nowo narodzonego Syna następcy Tronu tak wielkie wrażenie na zdrowiu jego małżonki sprawiła, że bardzo zasłabła, od kilku dni iednak daleko jest zdrowsza. Pogrzeb młodego Xiążęcia w tych dniach bez żadney okazałości odprawi się.

Dnia 10 Września.

Mocna burza na morzu w sobotę i w nocy z tegoż dnia na niedzielę, znaczne szkody na morzu północnym porobiła. — Jako zdarzenie szczegolnieysze w Historji naturalney uważano, że w tym roku tak zarażliwe choroby między Kotami panują, iż w ciągu ostatnich 4rech tygodni więcey 7,000 na ulicach zdechłych znaleziono i wywiezione.

GAZETY WARSZAWSKIEJ

Z WARSZAWY DNIA 26. WRZESNIA R. 1797. WE WTOREK.

Z Wiednia 16 Września.

Minister *Thugut* odebrał już dawniej wiadomość z *Udine* kuryerem o przybyciu *Gen: Buonaparte* do zamku *Passeriano*. Gdy od negocyacyi jego z pełnomocnikami Cesarzkimi i jedney jeszcze odpowiedzi oczekiwanej z *Paryża* ostateczny pokoy lub woyna bliska zależy, ciekawi przeto bardzo jesteśmy dalszych doniesień. Ze z naszey strony pragniemy traktowanie o pokoy pomyslnie ukończyć, z tego nawet wnosić można, iż *Hrabia Cobenzl* z kilkoma osobami kancelaryi odebrał, zlecenie wyiechania do *Udine*.

Cesarz zniósł ustanowione od *Leopolda II.* generalne dyrectorium i tak iak było za *Jozefa II.* na dwie magistratury to jest: Kancellaryą nadworną Czeską i kamerę nadworną podzielił.

Z *Semlina* odbieramy doniesienie, że Turcy fortyfikacye *Belgradu* naprawiają.

Liść drugi z Wiednia 16 Września.

W tych dniach kuryer tu z Włoch przyjechał, i zaraz rozniesiono pogłoskę, że pokoy z *Rzplitą Francuzką* podpisany został, wkrótce jednak z błędu wyprowadzeni zostaliśmy, dowiedziawszy się, że on z *Florencyi* przybył. — *G. Buonaparte* mieszka w *Passeriano* o mile od *Udine* i często z tamtąd kuryerow odbiera. — Między *G. Meerfeldt* i Wodzem Francuzkim zdaje się, że ścisła jest harmonia. — *Buonaparte* miał wziąć za złe niektórym kra-

iom Włoskim, że w swych żądaniach do *Paryża* przez deputowanych udały się, gdy od niego decyzya w podobnych okolicznościach zależy.

Z Paryża 7. Września.

Rzeczą jest niemylną, że bywszy Dyrektor *Carnot* uciekł. — Wielu zapewnia, że w odległości kilku mil od *Paryża* zabitego znaleziono, lecz niewiadomo czyli od własney czy też od cudzey ręki.

Gen. Scherer z urzędu ministra wojny złożony został. — Minister *Policyi Sottin* interessami departamentu jego tymczasowie zawiaduje. Woyska tu będące zawsze są w pogotowiu od wszelkiego zdarzenia, armaty stoją na mostach i placach, w całym mieście zupełna spokojność panuje i dotychczas kropla nawet krwi ludzkiej rozlana nie została.

Aresztowano tu fabrykanta broni nazwiskiem *Perroslau*, przyznał się on, że *Kommissarze rojalistow* 700 fuzyi od niego kupili, — aresztowano także niejakiego *Peronneau* za przybicie listy tak nazwanych *Prześladowanych Patriotow*, tudzież *Lacretella* młodszego, *Coutra*, *Chauveau*, *Cottereau* i *Golivet Baillere*.

Osoby w administracyi centralney departamentu *Sekwany* zasiadające, zawieszono w swym urzędowaniu tymczasowie od *Dyrektoryatu* zostały, gdyż złe myślący chcieli się skupiać w sekoyach *Paryzkich*.

(E)

Z rady starszych 13 deputowanych aresztowano. — Dziś ma tu przybyć 8. tysięcy nowego wojska. — Dyrektoryat Wyk: wydał pod d. 4. t. m. wyrok aresztowania Redaktorów 33 pism publicznych, w więzieniu *de la Force* siedzieć mają, między nimi znajdują się autorowie następujących znaczniejszych dzienników *Courier Republicain*, *Journal de Perlet*, *Mercure Universel*, *l'Eclair*, *Messenger du soir*, (to pismo przez Izydora Langlois i Lunier wydawane było) *Quotidienne*, *le Censeur des Journaux* (przez Gallay i Langlois z depart: Granvilliers) *la Gazette Française* (przez Barte) *La gazette universelle*, *le Véridique*, *le Postillon des Armées*, *Journal général de la France*, *l'Accusateur public* (przez Richer Serizy) *le Grondeur*, *le Dejeuner*, *le The*, *le Memorial* (przez Laharpe) *le Miroir* (przez Suard) *les actes des Apotres* (przez Barruel Beauveri &c. &c.) Wszyscy tych pism Redaktorowie mieli być stosownie do wyroku Dyrektoryatu aresztowani za sprzysiężenie się przeciw bezpieczeństwu Rzplitej, i zachęcanie do przywrócenia dawnego rządu. Większa ich jednak liczba uciekła, drukarnie ich zburzono. — Zeszłej nocy Rada 500 dekretowała, że wszyscy mają być deportowani.

Wczorajszej nocy 18 reprezentantów w *Temple* w areszcie trzymany, pod mocną eskortą do *Mont S. Michel* w Bretanii zaprowadzone, z tamąd na pierwszym okręcie z kraju na deportację wysłani będą. Deputowani ci są *Pichegru*, *Villot*, *Dumas*, *Delarue*, *Rovere*, *Gilbert Desmoliere*, *Bourdon de l'Oise*, *Jarry*, *Dauchi de l'Oise*, *Descourty*, *Fayolle*, *Cadroy*, *Lemerer*, *Aubry*, *Tupinier*, *Perree*, *Derumare* i *Delameterie*. — Wywieziono razem tak-

że Obyw: *Dossonville* Inspektora Policji pod ministrowstwem *Cochon* i *Ramel* komendanta grenadyerów ciała prawodawczego.

Dyrektoryat umocowany został od ciała prawodawczego do nakazania rewizji domów w *Paryżu* dla odkrycia skazanych na wygnanie reprezentantów i innych osob. — Przesłał także poselstwo do ciała prawodawczego, żądając ażeby iak tylko można najprędzej przytąpiło do mianowania dwóch nowych członków Dyrektoryatu na miejscu *Carnota* i *Barthelemi*. Zdaie się, że ten wybor padnie albo na znanego powszechnie Ob: *Sieyes*, lub też na ministra sprawiedliwości *Merlin*, albo też na ministra Ob: *Robert Lindet* dawniej członka wydziału ocalenia publicznego, w przeszłym roku oskarżonego o należenie do spisku *Baboufa*, lecz uwolnionego od trybunału w *Vendome*, albo nakoniec na Ob: *Garat* ministra sprawiedliwości w r. 1793.

Zapewniają, że Dyrektoryat wysłał kuryerów z nowymi instrukcjami do *Lille* i *Udine*. — Rogatki są już potwierdzone iako też ogrod w *Thuilleries*. — Wiele jeszcze osob zostało aresztowanych. — Z 52 reprezentantów na deportacją skazanych, dopiero 27 jest w areszcie. — Ciało prawodawcze zgromadza się znowu w zwyczajnym miejscu swoich posiedzeń. Gen: *Serrurier* od armii Włoskiej do *Paryza* przybył. — Gen: *Moreau* przywołany od Dyrektoryatu, jeszcze tu nie przyjechał. — Między deputowanymi którzy się schronili *Boissy d'Anglas* znajdują się.

Gdyby Dyrektoryat Wyk: spiskowych nie był uprzedził, to ci zamysłali już o napisaniu dekretu oskarżenia i aresztu przeciw 3. teraz w nim zasiadającym osobom. Bywsza kommissya Inspektorów sali (teraz aresztowana) miała już być zatrza-

dniona ułożeniem projektu do oskarżenia większości Dyrektoryatu.

Z Paryża 9 Września.

Policja używa ciągle środków ostrożności dla zapobieżenia wszelkim poruszeniom. Wczoraj wieczorem liczny oddział wojska stanął znowu na *Pont-neuf*, a liczne patrole po ulicach chodziły: 12 tysięcy wojska, o którego mającym nastąpić przybyciu dawniej głośzono, już tu stanęło, lecz nie długo zabawi, i ma być posłane dla wzmocnienia dywizji w departamentach stojących, co jest potrzebną rzeczą, ażeby tam coś podobnego nie nastąpiło jak w departamencie *Allier*, którego administracja centralna protestowała się przeciw zaszłym w tych dniach odmianom. — Teatr na ulicy *Louvois* będący na rozkaz Ministra Policji zamknięty został. — Słychać teraz, że *Carnot* nie zginął, lecz się nie daleko *Paryża* znajduje.

Dyrektoryat przed 2 dniami poczynił niektóre odmiany w komendzie kilku dywizji wojska, powierzając je Generałom znanym powszechnie z republikanizmu.

W *Dzienniku Paryżkim* znajdują się następujące okoliczności aresztowania deputacyi Inspektorów sali. — Ob. Generał *Verdiere* dawny Adjuwant Gen; *Buonaparte* dostawszy to zlecenie udał się do tej deputacyi z przyzwolitą siłą. Przybywszy na miejsce tej sessyi okazał rozkaz zaprowadzenia jej do *Temple*. Inspektorowie sali oświadczyli, że chcą zginąć raczej, jak poddać się, odkryli swe piersi młotając różne potwarze jako to: „dawno już szukacie ofiar, uderźcie więc, na co Generał odpowiedział: „Obywatele, nie jesteśmy tu dla ubliżania wam, lecz ukontenczenia rozkazu który wam okazałem. Dał im potem poznać jak sprawa przyjaciół konfitytucyi na ludzkości się zasadza,

wysyłając swego Adjuwanta, który wkrótce powrócił z oświadczeniem, że jeżeli w ciągu 2ch godzin nie udadzą się na miejsce swego przeznaczenia, gwałtem zaprowadzeni będą. *Rovere* i *Bourdon* znowu zaczęli różne rzucac potwarze, ostatni chciał nawet za broń porwać. *Villot* rozdarł suknią Veterana nazwiskiem *Grolet*, lecz potem ustąpił na przełożenia jednego z swych kollegow i powiedział: „poydźmy więc, „*Bourdon* miał rozdartą suknią. Wszyscy zawiezieni w karetkach do *Temple*, i wprowadzeni tam zostali w pośród okrzykow ludu niech żyje Rzplita (podpisano) *Perrin* Kapitan Patryotow 1789.

Redaktor następujące pismo zawiera „Rapport obywatela mającego zlecenie od Ministra Policji do ogłoszenia prawa względem środków ku ocaleniu publicznemu przedsięwziętych i poselstw Dyrektoryatu. „

Prawo względem deputowanych, emigrantow, Xięży nieposłusznych &c: ogłoszone było w *Paryżu* przez OObywateli *Breon* i *Mangourit* w pośród muzyki i w assystencyi oddziału huzarów pod komendą Gen: Adi: *Colin*. Najprzod na placu *Bastylji*, potem na *Quinze Vingts*, na placu *Maubert*, potem przy *Croix-Rouge*, nakoniec na placu pałacu *Egalité*. Na wszystkich ulicach niezmierna moc ludu towarzyszyła ogłaszającym prawo i ukontentowanie na wszystkich twarzach okazywało się. Spiewano hymn *Marsylski*, *ca ira* i inne pieśni słowem znaleźliśmy *Paryżanow* 1789 roku. — Na placu *Bastylji* okrzyki częste: „Niech żyje Rzplita! towarzyszyły ogłaszaniu każdego środka do ocalenia publicznego: to co się tycze ostrości względem Xięży było przyjętym z zapalem, toż samo wyrażenie przez wilk spiskowych rojalistow na deportacyą skazanych, szczególniey *Carnota*, *Boissy d'An-*

glas, Camille Jordan, Dumolard, Henri Larivière. Usłyszawszy nazwisko *Pichegru* poklaskiwano długo wołając „zdrayca.” — Przy *Quinze Vingts* jeszcze było liczniejsze zgromadzenie a radość nie mniej widoczna, na placu *Maubert* i przy *la Croix Rouge*, przyjęto prawo z antuzjazmem. Co do ludu zebranego w bardzo wielkiej liczbie przy pałacu *Egalité* okrzyki radości, zapal, rzucane kapelusze na powietrze okazały stronnikom dawnego rządu, że republikanie byli gnębieni, lecz za pierwszym poruszeniem odzyskali swoją energią. — Wreszcie, zbliżenie się umysłów, komunikacya rządu z narodem, prawdziwy lud *Paryża*, najlepsze skutki sprawiły, i nie wątpię wcale, ażeby ta ocuciona energia nie była kierowana duchem mądrości, który w *massie* ogulney spostrzegłem. Zgodno z oryginałem (podpisano) *Sottin* Minister Policyi.

Na sessyi d. 7 Rada 500 postanowiła obrąć najprzód następcę na miejsce *Bartheleiego*. Następcą *Carnota* będzie tylko na tym urzędzie aż do końca tego roku. — Wieczorem Prezydent oznaymił wypadek głosowania. Liczba deputowanych wynosiła 263. Większość więc składała się z 132 kresek. *François de Neufchateau* Minister wewnętrzny otrzymał 224, *Merlin* Minist: sprawiedliwości 214, *Gen: Massena* 120, *Garat* bywszy Minist: 208, *Gohier* 201, *Gen: Ernouff* 201, *Lecarlier* 200, *Angereau* 195, *Charles Lacroix* 185, *Monge* 167.

Wczoray rada starszych przystąpiła do mianowania Dyrektora z liczby podanych iey kandydatów. Głosujących znaydowało się 139. *Merlin de Douay* otrzymał 74 kresek, *François de Neufchateau* 56, inne głosy były podzielone między *Gohier, Lacroix, Garat, Angereau.* — *Mertin* więc większością na urząd Dyrektora powołany został.

Rada 500 uformowała nową listę na obranie następcy po *Carnocie*. Kandydatami są *Ob Taleyrand, Perigord* i *Guinguene*.

Dupont de Nemours Redaktor dziennika *l'Historien* wypuszczony został na wolność. *Tallien* i inni deputowani mocno za nim mówili. Rada przesłała także do deputacyi do roztrząsania interesu właścicieli i autorów innych dzienników, między innymi *le Journal des Spectacles, les Annales universelles, le Tableau de la France & de l'Europe, le Journal des Dames.*

Wczoray pozostała część w ciele prawodawczym z nowego wyboru reprezentantów wykonała przysięgę nienawiści ku dawnemu rządowi Francyi.

Z Strazburga 20 Września.

Dnia wczorayszego *Gen: Moreau* następujące pismo ogłosił.

„W Kwaterze głównej w *Strazburgu* d. 23 *Fructidor* (9 Września) *Gen: kommanderujący armią Renu i Mozelli.* „

W tym momencie odbieram od Dyrektoryatu wyk: Proklamacyą pod datą 18 t. m., w ktorej ogłasza Francyi, że *Pichegru* stał się niegodnym ufności na jaką sobie tak długo w *Rzplitey* i woysku zasługiwał. Doniesiono mi także, że niektórzy woyskowi zbyt ufni w patriotyzmie tego reprezentanta, ieszcze o tym powątpiewają. Winieniem braciom i współobywatelom moim odkryć im prawdę. Nic nie masz pewniejszego, iak że *Pichegru* zdradził ufność całej Francyi. Ja sam d. 10 t. m. uwiadomiłem członka iednego z Dyrektoryatu o korespondencyi *Pichegru* z *Kondeuszem* i niektórymi agentami Pretendenta. Korespondencya ta dostała się do rąk moich, i nie masz żadney wątpliwości o zdradzie iego. Dyrektoryat teraz powołuje mnie do *Paryża* i żąda

mieć dokładniejszą informację odemnie tyczącą się tej korespondencji. Żołnierze! bądźcie spokojni i bez troskliwości o wewnętrzne zdarzenia; możecie być pewni, iż rząd udusiwszy facyę royalistów, czuwać będzie nad utrzymaniem konstytucyi republikańskiej, ktorej bronię zaprzysiągłem. (Podpis) Moreau Gen Kom:

Rozrzucano tu niektóre pisma bez imienne pod tytułem: „Adres do armii *Renu* i *Mozelli*”; „niewarte jest wspomnienia to dzieło facyi. Konduita armii wyższa jest nad wszystkie potwarze (podpisano) Moreau G. K.

Zdarzenia w *Paryżu* bynajmniej spokojności departamentu naszego nie zmieszaly. Pobrano tu w areszt niektóre osoby wplątane w spisek royalistów.

Z *Hagi* 22 *Września*.

Z powodu zaszłej rewolucyi w *Paryżu* dom Ministra Francuzkiego Ob. *Noel* był tu illuminowany. Słychać tu nawet o powszechny w kraju *Batawów* illuminacyi, gdyż bez zaszłych odmian w *Paryżu*, rząd nasz terazniejszy podobnoby się nie długo utrzymał.

Woytka nasze na flocie będący na ląd wysiadają. Zamiast 21 tylko 7 kommissarzów do ułożenia nowego planu konstytucyi będzie mianowanych.

Z *Coblentz* 2 *Września*.

Klub *Jakobinów* tutejszy pod opieką Gen: Francuzkiego *Hatry* co raz jest liczniejszy i korespondencyą z ustanowionym w *Trewirze* utrzymuje. — Wysłał nie dawno 4 deputowanych do Dyrektoryatu wyk. i inną deputacyą do Gen: *Hoche* i *Kommissyi* pośredniczey.

Z *Xięstwa Bergén* 2 *Września*.

Wszystkie okolice naszego kraju są napełnione woytkiem Francuzkim, z którego żaden żołnierz na drugi brzeg *Renu* nie przeprawił się. Wydano rozkazy do założenia kilku obozów, jeden będzie mię-

dzy *Sieg* i *Lahną*, drugi między *Sieg* i *Wupper*, a trzeci przy *Kaiserwerth*.

Z *Kolonii* 6 *Września*.

Plany nowości coraz bardziej do skutecznienia są tu zbliżane. Od Dyrektoryatu przybył kuryer z rozkazem zniesienia tutejszego Senatu, a na to miejsce wprowadzenia municypalności i urzędzenia wszystkiego na wzor republikańowy. Bywszy Elektorско-Koloński Konsyliarz nadworny *Kempis* ma być Prezydentem municypalności.

Nowa kontrybucya na rok gty *Rzplitey* Francuzkiej od tutejszych okolic *Renu* 10 millionów liwrow ma wynosić. Z *Kolonii* 21 *Fructidor*. (7 *Września*.)

Wczoraj o 4 po południu Senat naszego miasta skasowany został przez Ob. *Rhetel* Kommissarza Francuzkiego i Gen: *Trigny* kommandanta zajętego kraju między *Renem* i *Mozą*. — Na to miejsce mamy teraz Municypalność z 13 osob składającą się.

Z *Wetzlaru* 8 *Września*.

Gdy Gen: *Hoche* odebrał list od Dyrektora *Barras* z doniesieniem o zaszłych zdarzeniach w *Paryżu* (w przeszłej gazecie list ten umieściliśmy) zaraz przytomni wszyscy Generałowie zgromadzili się do niego, a do oddalonych kuryerów wysłano. Powszechna radość z trumfu wielkości Dyrektoryatu widzieć się dała. Przy obiedzie spełniano zdrowie OOb. *Barras*, *Reubel* i *Lareveillere Lepaux* pomyslności *Rzplitey*, GG: *Hoche* i *Buonaparte*. Mają być dane obchody urozyste tryumfu *Rzplitey*, wszyscy Francuzi wielką okazują radość. — Jutro Gen: *Lefevre* ma tu przybyć. — Słychać, że bywsi Dyrektorowie *Carnot* i *Barthelemi* godziną przed zaszłą rewolucyą od jednego z trzech pozostałych uwiadomieni o wszystkim zostali z przydaną radą schronienia się jak najszybciej. — Niektorzy

utrzymują, że Gen. *Hoche* miał się dać z tym słyszeć, że zapewne za 2 tygodnie pokoy nastąpi: więcey jednak daleko osob utrzymuje, że rewolucya terazniejsza widoki wojny wyftawia.

Z Moguncyi 9 Września (z gaz: Ham.)

Czynności tak nazwaney *Cisrenańskiej* konfederacyi, coraz bardziey uwagę publiczności na siebie ściągają. Powiat *Rheinbach* z 52 wioskami w *Eifel* leżący, wolnym się ogłosił. — Gdzie niegdzie kokardy *Cisrenańskie* spostrzegać można. — Na pozostały majątek Emigrantow, iako też dziesięcine kapituły w *Bingen* sekwestrowano. — W *Bonn* meble Elektora przedane zostały, a Kanonik *Franz* za sprzeciwianie się temu, do aresztu był wzięty.

Bardzo się obawiamy, ażeby po odebraney wiadomości o zaszłych zdarzeniach w *Paryżu* negocyacye we *Włoszech* innego obrotu nie wzięły.

Z Konstantynopola 10 Sierpnia.

Smutny los spotkał w tych dniach piękne miasto *Scutari* uważane za największe z przedmieściow naszej stolicy. Więcey 3,000 domow spaliło się. — Początek pożaru nie wiadomy. — Płomień z taką gwałtownością rozszerzał się, że wszystkie sposoby do ratunku i przytomność W. Sułtana zachęcającego osobście do gaszenia, żadnego skutku nie sprawiły. *Konstantynopol* ocalenie swoje morzu jedynie jest winien, gdyż wiatr tak ułatwiał komunikacyą ognia z *Scutari* do stolicy, że bez przeszkody pochodzącej z szerokości kanału, część iey przynajmniej w popioł byłaby obrocena.

Kapitan *Basza* znany z swych rozrządzeń w takowych zdarzeniach, właśnie się tu nie znajdował, gdyż kilku dniami wprzody popłynął na małych statkach wojennych ku lasom przy *Palmasch* (na zachodniej stronie morza białego) gdzie wielka liczba drzewa do marynarki Tu-

reckiey ma bydź wycięta. — Powrociwszy z tamtąd ma z eskadrą na *Arhipelag* wyjść pod żagle, dla uważania obrotow i nowości na naszych granicach zachodzących, a ktore szczegulniey pomiędzy Grekami znaczne skutki zrządzićby mogły. Najznaczniejsze i najbogatsze osoby tego narodu są za temi odmianami; Turkow nie lubią, a nawet między temi, a co większa między użytymi od rządu osobami, zasady rewolucyjne wielu znajdują przychylnych.

Z Sztokolnu 5. Września.

Zesłęty Niedzieli to jest d. 3 t. m. przybył tu nasz Monarcha z zagranicznej podróży. Przejeżdżał przez *Istadzt* i *Carlscronę* dla urządzenia, ażeby liniowy okręt *Manligheten*, i fregata i kilka mniejszych statkow pod kommandą pierwszego Admirala Hrab: *Wachmeister* do *Wisnar* popłynęły i przywiozły przyszłą jego małżonkę. Z *Carlscrona* Krol iechał przez *Upsal*, odwiedził Xiążęcia *Sudermanii Karola* i jego małżonkę w pałacu *Rosenberg* mieszkających, z tamtąd udał się do zamku *Ulrichsdahl* dla widzenia się z Krolową wdową, a potym tu przybył w celu zobaczenia się z Xiężniczką *Xienią*. Te goż dnia o 11tej wieczorem pojechał do zamku *Haga*, dziś jednak tu powrocił i publiczną dawał audyencyą. — Uzbroienie małej eskadry w *Carlscrona* idzie z największym pośpiechem stosownie do rozkazu Krolewskiego, i na końcu przyszłego tygodnia ma iuż być w pogotowiu do wyjścia pod żagle. Najwyższy Admirals Hrab: *Wachmeister* jutro z tą do pomienionego portu pojedzie. — Słychać, że zaślubienie i koronacya przyszłej Krolowej w *Listopadzie* odprawi się.

Z Pomeranii Szwedzkiej 9 Września.

Przyszła nasza Krolowa ma przybyć d. 24 t. m. do *Anclam*, gdzie dwor iey z Szwedow złożony oczekiwać na nią bę-

dzie. — Dnia 25 uda się do *Greifswalde*, nazajutrz do *Stralsund* i tam do 29 zabawi. Jeżeli wiatr będzie sprzyjać, puści się w ten czas do Szwecyi na eskadrze składającej się z liniowego okrętu o 60 działach, i fregaty o 40 armatach i z kuterów pod komendą Admirała *Wachtmei-*

ster. W *Stralsund*, gdzie do przyjęcia Xiężniczki wielkie przygotowania są porobione, urządzono także szalupę dla przewiezienia iey na wyspę *Rugen*, gdzie eskadra na nią czekać będzie. — W *Carlskronie* sam Monarcha będzie ją przyjmował, i iako z Krolową do *Sztokolmu* poiedzie.

Die zum Nachlas des alhier im Feldherrn von Ogińskischen Palais, dem Mnifzkischen Garten gegen über verstorbene Capitaine August von Bormann gehörigen effecten bestehend in Kleidungs Stücken, Wäsche, Betten, etwas Porcellain, ein'ges Silber und einer beträchtlichen Anzahl Büchern aus mehreren Fächern der Gelehrsamkeit, wovon das Verzeichnis tagtäglich, in dem hiesigen Regierungs-Archiv inspicirt werden kann, sollen in termino den 29 September a. c. vormittags um 8. Uhr öffentlich an die Meistbiethenden gegen gleich baare Zahlung in Courant verauktionirt werden. Es wird daher solches allen kaufflustigen hiermit bekant gemacht, um sich gedachten Tages in dem von Ogińskischen Palais auf der Riemer Gasse einzufinden und des zuschlags der erstandenen sachen als Meistbiethende gewärtig zu seyn. Warschau den 21 September 1797. Sadowawser vigore Commissionis.

Gemäß dem bei Uns an gewöhnlicher Gerichts-Stelle in dem, auf der Neustadt sub Nro 167. belegenem Collegien Hause affigirten subhastations Patent, soll in terminis den 24 Julii den 28. August und den 2. October d. J. eine goldene, mit brillanten besetzte, stillschlagende Repetier Taschen Uhr und kette vor unserm Deputirten Stadt Justiz Rath Jensch sub hasta an den meistbietenden verkauft werden. Diese Uhr ist von dem Uhrmacher Lincke und den Juweliers Korn und Schiller auf 1292. Rtlr: schreibe Ein tausend zwey hundert und zwey und neunzig Reichsthaler, Preus: courant gerichtlich taxirt und die nähere Beschreibung und Taxe davon kann täglich in Unserer Registratur inspicirt werden, auch ist copia davon dem subhastations Patent beygefüget. Es wird daher jedermann eingeladen, in terminis praefixis wovon der dritte und letzte Termin pereemptorisch ist vor uns zu erscheinen, und für den Meistgeboth des Zuschlags zu gewärtigen, und es soll daher auf die nach dem letzten licitations termin einkommende Gebothe nicht weiter reflectirt werden. Das Meistgeboth soll, wenn in terminis licitationis, nicht ein anderes verabredet wird, spätestens in drey Tagen nach der Licitation in wichtigen Holländischen rand Ducaten a 3. Rtlr: per stück bezahlt werden. Warschau den 16 Mai 1797: Zum Justiz Magistrat der Königl: Haupt und Residentz Stadt Warschau verordnete Director und Räte.

Effekta należące do majątku po Urodz. Bormann w Pałacu Hetmana Ogińskiego na przeciwko Mnifzkowskiego Ogrodu zmarłym pozostałego, iako to: suknie, bielizna, pościel, cokolwiek Porcenelli, cokolwiek srebra i książki w znaczney liczbie o różney umiętności traktujące, których katalog codziennie w archiwum tuteyszey Regencyi przyezryć można, na terminie dnia 29. Września a. c. rano o godzinie 8. za gotowe pieniądze Courant zwane przedane będą. Wfzystkich zatym chcących coś nabywać z tych effectow ninieyszym się uwiadomia, aby się na dniu przeznaczonym do Pałacu Ogińskich na Rymarskiej ulicy udali i oczekiwali iż więcey dającym aukcyonowane rzeczy przyznane zostaną. w Warszawie dnia 21. Września 1797. roku. Vigore Commissionis.

Stosownie do wyszłej i w miejscu sądom przy ulicy Nomo-miejskiej w domu pod Nrem 167. zwyczajnym na publiczność wystawionej rezolucyi będzie w terminach 24 Lipca, 28 Sierpnia i 2. Października, tego roku, Zegarek złoty z repetycyami cichemi i łańcuszek z brylantami osadzony przez Deputowanego naszego JP. Jenschę Radcę Magistratu sprawiedliwości więcey dającemu sprzedany. Zegarek takowy przez Zegarmistrza Linkę i Jubilerow Korna i Szylera w summie Nro 1292 Talarow Pruskich dico Talarow Tysiąc Dwieście Dziewięćdziesiąt dwa taxowany iest, dokładniejszy opisane oraz Taxa tegoż będzie każdego czasu okazane, także kopia tychże przy rezolucyi publiczną sprzedaż determinującey, znajduje się. Przeto każdy w szczególności wzywa się, ażeby na terminach oznaczonych z których ostatni zawity iest, przed nami stanął naywięcey dający przybicia dla siebie spodziewał się, po wfzystkich albowiem terminach żadna plus offerencya zważana nie będzie. Naywięcey ofiarowana summa iezeliby na terminie inna umowa nie zaszła ma bydź naydaley w trzech dniach po licytacji w złocie ważnym obrączkowym każdy czerwony złoty po talarow 3. pruskich rachując, wyptaconą. Co się podaje do wiadomości. Dan w Warszawie dnia 16. Maia 1797. Do Magistratu sprawiedliwości Miasta J. K. Mości Głównego i Rezydencyonalnego Warszawy wyznaczeni Dyrektor i Rady.

Kompania manufaktur Grodzieńskich dla niemożności utrzymania Fabryk, z przyczyny pozabawionego funduszu przez rewolucyą, uzyskawszy od rządu pozwolenie zamknięcia onych w dniu 29. 7bris 1795 roku i podzielenia się własnością, w dniu 1. Augusta roku niniejszego 1797 zebrana, przystąpiwszy do ostatecznego podziału między sobą znajdujących się Towarów, Naczyni i Edyficjow z Terytoryjami na mocy prawa konstytucyj 1775 Roku przez dyploma od Nayaśn: Krola Jmci Polskiego w roku 1790 Mca Marca 4. dnia wydane, aktorstwu i dzieństwu swemu przynależne, a przez rząd niniejszy approbowane, od którego uzyskawłszy łaskawie powtorne pozwolenie w dniu 4. Julii R. niniejszego 1797. uczynienia między sobą podziału, Towarami, narzędziami, domami, wszelkimi budowlami, ziemią, lasami i łąkami na niey znajdującymi się i tym wszystkim co tylko do manufaktury kompanicznej należało, przystąpiwszy tedy do takowego podziału, chcąc dogodnie każdemu własność w składzie Kompanii mającemu przez rowny rozdział uzręcznieć, przeznacza wprzód przez publiczną Licytacyą sprzedaż Towarów, wszelkich narzędzi i naczyńia Fabryki lukienney i skorowey, naczyńia tartaczne-go, domow, kamienic, magazynow i składow murowanych z ich terytoryjami w Grodnie, Młynow murowanych dwa, Folusz i Garbarnia nad rzeką Łososną położonych oraz z gaiami, borkiem, łąkami i polem őronym przy nich będącemi, niemniey farbiernia lukienna z muami niedokończonemi, w kordonie Nayaśn: Krola Jmci Pruskiego na drugim brzegu rzeki Łososny położona i Tartak z gaie i borkiem i dalszym do nich należącym territorium, z naczyńiem do porządney farbierni potrzebnym i użytecznym, to wszystko na Licytacyą publiczną za gotowe pieniądze przeznacza i dzień 8. Mca 8bra roku niniejszego 1797 determinuje, na który to Termin wszystkich tych którzyby sobie życzyli nabycia tego wszystkiego czy ogółem czy w części na dzień pomieniony do Miasta Jego Imperatorskiej Mości Grodna zaprasza. — Ktora to Licytacya odprawiać się będzie na kantorze manufaktury za gotowe pieniądze i o ktorey to Licytacyi zawiadomić publiczność, uprasza Redaktorow Gazet, ażeby we wszystkich językach podawać raczyli, przez czas dwumiesięczny. Datt: w Grodnie 1797 R. Mca Augusta 6. dnia.

Auf den 2. October c. Nachmittags um 2. Uhr und nachstfolgende Tage sollen in der Probstei zu St. Maria auf der Neustadt hieselbst verschiedene Sachen bestehend in zwey Pferden, Betten, Waesche, Spiegeln, und andern Meubles oeffentlich verauctionirt werden. Kauflustige haben sich daher zur bestimmten zeit dafelbst einzufinden und der Meistbiethende den zuschlag gegen gleich baare Bezahlung in Courant zu gewaertigen. Warfchau d. 21 Sept. 1797.

Dnia 2go Octobris cur: o godzinie 2giey po południu i następujących dni na tuteyszym Probostwie Panny Maryi na Nowym-Mieście mają być różne rzeczy składające się z 1. pary koni, pościeli, bielizny, zwierciadeł i innych Mebli przez publiczną sprzedane Aukcyą. Mający zatem ochotę do kupienia raczą się w przepisany czasie tamże znajdować, a więcej dający, ma przybicia sobie za gotowe zaraz w grabey monecie pieniądze oczekiwać, w Warszawie dnia 21. Septembris 1797i

Specyfikacya skradzionych rzeczy d. 22 Julii 1797. Dwie obrączki złote, na nich rok 1793 d. 29 8br: i 1ą litery na nich. na małym 1ą P. i B. na większym J. i P. jedna obrączka złota na niey było brylancikow szt: 6. jeden sygnecik na którym było rawcikiow szt: 6. a wśródku było trzy dykstynty większe, jeden sygnecik złoty a po bokach po trzy rubinkow, a wśródku kamien kompozycyi rubinkowey nie zbyt wielkiej, jedna obrączka złota w niey rawtow dużych szt: 6. a wśródku był rawt wielki, siódmy jeden sygnecik złoty podługowaty ze trzema szmaragami a pomiędzy niemi był wśródku szarżyter, jeden sygnecik mały na około były małe perełki a ze śródka wypadł krwawnik, jedna obrączka z koronnego zł: z małemi perełkami na około, jedna para kolczykow złotych podługowatych zagranicznych teraznieyszey mody, jedna obrączka złota z blacikiem. do cyfry zagraniczna, jedna tabakierka z musli w srebro oprawna mała, dwie lukiawek iedwabnych iedne troykolorowe kolor błękitny biały i pomarańczowy z cyfrą złotą litery L. i B. jeden pieniądz Turecki małeńki, drugie kolorowe gordon karmazynowy i pomarańczowy dłuższe od pierwszych, ktoby o takowych skradzionych rzeczach powziął wiadomość lub one przytrzymał niech się uda do Kamienicy JP. Kuliawskiego na ulicy piekarskiej tam odbierze przyzwoltę nadgodę.

Nieiaka Anna Kokuszewska z Wsi Rzeczek w Ziemi Bielskiej, Parafii teyże będących, po raz trzeci, po kwartalnym trzecim już oświadczeniu czyli dopraszaniu się, Prześw. Publicznosci, teraz znnowu o łaskawe uwiadomienie, o nieiakim Macieju Rabuszewskim mężu swoim nie mającym więcej nad lat 20 kilka, a naywięcej 30. zwrotu miernego, koteru iak ią odszedł i zostawił z dwoygtem dzieci, piąty rok już idzie, iezeli kto gdzie znał i wiedział o nim, gdzie jest, czy żyje, lub nie, o dobroczynne doniesienie do Redaktora Gazety tey doprasza się ta biedna nieszczęśliwa i bez żadnego sposobu z temi dziećmi dożywienia się, pozostała sierota, iak naypokorniey doprasza się.

Edykt względem wścieklenia się psów dla Śląska i Południowych Prus.

My Fryderyk Wilhelm, z Bożej Łaski Król Pruski &c. &c.

Wiadomo czyniemy, że w Edykcie d. 20. Lutego 1767. wydanym, i już dawniej nakazano, żeby psom owa biała żyła podięzykiem, lub tak nazwany robak od wścieczenia wyrznięty był, ponieważ w tedy na fundamencie mniemanego doświadczenia powszechnie rozumiano, że kąsanie psa ktoemu żyła owa wyrznięta była, chociaż się wściekł, żadnych nie miało szkodliwych skutków; tym końcem też we wszystkich naszych Prowincjach osoby wybrane, wysadzone, przystęga obowiązane i instrukcją opatrzone były, ażeby robaka lub żyłę tę psom wyrzynały. — Skuttek zaś spodziewany chybił, i od czasu do czasu różne wiary godne zaświadczenia przez Landeratow i Lekarzow Powiatowych podane były, że bydło od psa wściekłego, ktoemu żyła ta wyrznięta była, ukąszone jednak się wściekało. — Umysliliśmy więc wspomniony względem wyrznięcia żyły owej Edykt zupełnie znieść i inne ku temu podać środki, ktoeby ludzie i zwierzęta od ukąszenia wściekłych psów ubezpieczyć, i smutne takowego ukąszenia skutki od naszych poddanych oddalić mogły.

§. 1.) Szaleństwo lub wściekłość psów na trzy stopnie podzielić można; i podług tych trzech różnych stopniow znaki też i cechy, które wściekłość poprzedzają lub z nią związane są, różnią się.

Pierwszy stopień wściekłości, lub znaki wściekłości samą poprzedzające.

Pies podeyrzeniu poczynającej się wściekłości podpada, gdy zwyczajne przymieszenie się i powolność nieco utracą, smutnym jest, samotności szuka, rzec niechce, albo iadła tylko powącha, a nierusza, gdy przez długi czas nie pił, na zawołanie Pana swego wprawdzie posłusznym jest, iego ielzce poznać, ogonem rusza, uszow i ogona dotykać się od niego lub na tono brać się ielzce dać, na polowanie lub pędzenie bydła chodzić nakłonionym bydz ielzce może, lecz wszystko to leniwym, niechętnym i przymuszonym sposobem uczyni; gdy rozdrażniony zaraz chce kąsać, gdy we wszystkim cichym i smutnym się staje, nie sypiając w ciemnym miejscu, iakoby światła się bojąc, kryje się, i na tego, który go z tyłu wywabić chce, chociażby to dawny iego był dobrodziej, warczy, bez szczekania jednak, oczy mienione lub płynące ma, uszy i ogon na dół spuszcza, i nakoniec skakając na wszystko, co mu przypada albo się dać, porywa się. — Wyrażone te przypadki pierwszym są niby stopniem szaleństwa, lecz zupełney ielzce nie pokazują pewności, że wściekłość nastąpi, ponieważ inne też choroby, którym pies podlega, podobne skutki sprawić mogą. Słusznie jednak wielkie czynią wściekłości podeyrzenie, zwłaszcza, gdy różne poboczne okoliczności potwierdzić się to zdają; gdy np. przypadki te w bardzo gorącej okolicy, pod czas wielkiej fęszy, nieznosnego upału, albo bardzo tęgiego zimna zdarzają się, gdy pies złe i zgnie żywności dostał, albo też procz tego na picie mu zbywało, i nakoniec, gdy podobieństwo iakie zachodzi, że od wściekłego psa ukąszone lub zraniony był. — Stopień ten wściekłości nazywa się zwyczajnie cichym szaleństwem, i nie zawsze przez jednakowy przeciąg czasu trwa; czasem przez krotki tylko czas od 12. do 24 godzin, czasem dłużej.

Drugi stopień wściekłości.

W drugim wściekłości stopniu wyżej wyrażone przypadki prędzey pomnażają się. Pies na zawołanie kogożkolwiek mało albo wcale posłusznym nie jest, szaleństwo powiększa się, pies smutniejszy się staje, oczy się bardziey mienia i pies przed każdym ucieka. Pragnienie mu dokuca, ięzyk pragnący z pyska wyszczenia, a każdego jednak napoiu wzdryga się, nikogo około siebie nie cierpi, rzadko szczeka, a ielzeli szczeka, to chrapowatym głosem, i każdemu przybliżającemu się iadawitym, zaraźliwym i śmiertelnym swoim kąsaniem grozi. Żucie, i z ięzyka płynie gęsta ślina, pysk się pieni i zawsze jest otwarty. Choroba co godzinie okrutnieyszą się staje, biega tu i owdzie, przed własnym Panem ucieka, i na każdego, kogo w drodze spotyka, porywa się. Z początku powoli biega, przy wzrastającej zaś wściekłości prędzey, głową na dół spuszczoną, wiszającymi uszami, na bok spuszczoneym, albo między nogami ciągnionym ogonem. Bieg iego nie jest iednostajny; czasem nieco wprost biega, natychmiast się obraca, i daley biega, a to często z niepodobną do wierzenia prędkością; skoro zaś wodę lub co błyszczącego się i do wody podobnego ujrzy, najczęściej czym prędzey i bojaźliwie ucieka; ostatni jednak znak koniecznie nieomylnym nie jest, gdy znajdują się psy, które podczas samej wściekłości w wodę skaczą, albo przez wodę pływają.

Trzeci i ostatni stopień wściekłości.

W najwyższym i ostatnim stopniu wściekłości oczy psa ognistemi się stają, już nienaruszone są, już dzikiem sposobem w głowie się kręcą, i ięzyk kolor ołowiany mający wisi z pyska. Zdrowe psy, ktorego potykają, stronią od niego, nie łatwo na niego szczekają; przynajmniej go nie gonia; ielzeli umykać się mu nie mogą, rzadko mu się opierają, lecz bojaźliwie przed nim się składają, i pochlebiać mu usiłują. Nakoniec pies powoli stabszym się staje, już nie tak prędko, iak zwyki, i na ostatku taczając się biega. Łzy obficie z oczow płyną, sierć do gory się podnosi, głowa co raz bardziey wisi, ięzyk czernieje i piana w pysku się mnoży, ustawicznie chłapa i kąsa wszystko.

co mu się nawinie. Już tedy rzuca się albo zmordowany upada na ziemię, podnosi się słabo i ciężko oddycha; na ostatku powstają konwulsye, pod czas których upada i zdycha. — Uważać zaś przy tym trzeba, że choroba ta wszystkie tu wyrażone stopnie nie zawsze przechodzi. Często ciche tylko szaleństwo psa napada, a zaraz w pierwszym czasie tej choroby, już drugiego, trzeciego lub czwartego dnia, zdycha.

§. 2.) Gdy z wyżej wyrażonych znaków wściekłości psa każdy poznać może, kiedy wściekłość niebezpieczną dla ludzi i zwierząt bydź poczyna, a niebezpieczeństwo takowe przez zabicie psa łatwo oddalić można; rozkazujemy przeto, żeby każdy właściciel psa, lub ten, który go pod dozorem swoim, czy dla żywienia, czy dla nauczynia czy dla innego jakiego zamiaru, trzymał psa, skoro się pierwszy stopień szaleństwa pokazuje, natychmiast zabił. Jeżeli tego zaniedba i pies w drugim stopniu wściekłości ucieknie, odkryty właściciel psa, lub ten, który go pilnował, w tedy chociażby zbiegły pies szkody żadney ielżcze nie czynił, za zaniedbanie tylko zabicia karą dwudziestu Talarow, a w przypadku, że kary tej zapłacić nie będzie w stanie, czterotygodniową Festunkową lub Cuchtauzową karą ukarany będzie, i względem zaniedbanego zabicia psa żadne wywólki, iako to, że psa zamykał lub na łańcuchu trzymał, lub że go leczyć chciał, że owa żyła pod językiem psu wyrżnięta była, lub inne iakiegokolwiek bądź nazwiska, służyć mu i umnięzienia kary wyrażoney sprawić nie mają.

§. 3.) Wspomniona ta kara nastąpi także gdy kto wiedząc, że pies jego od wściekłego psa ukąszony był, natychmiast go zabić zaniedba. A jeżeli takowego psa innemu człowiekowi pułzcza, co często u pastuchow dzieć się zwykło, powyższa kara w troynalob powiękzona będzie.

§. 4.) Leczenie wściekłych psow, z przyczyny wielkiego niebezpieczeństwa pod równą karą zakazuje się, chyba że Lekarz, dla rozszerzenia wiadomości fwych, próbę uczynić chce. W tedy zaś powinien psa w mocney żelazney klatce zamknąć i za wszelkie niebezpieczeństwo w odpowiedi bydź.

§. 5.) Jeżeli wściekły pies przez kąsanie swoje szkodę czyni, tedy procz wyżej wspomnioney kary przepis Praw powszechnych nastąpi, podług którego nadgrada szkody lub satysfakcyja przez właściciela psa lub tego, który go pilnował, nastąpić miana, podług stopnia winy i wielkości szkody wyrokiem sądowym wyznaczona bydź powinna.

§. 6.) Skoro człowieka pies wściekły lub podeyrzeniu wściekłości podległy ukąsił, naybliższy krewny lub znaiomy, lub ktoby naypierwej o tym się dowiedział, Lekarzowi lub Cyrulikowi Powiatowemu, lub innemu Lekarzowi lub Cyrulikowi, w bliskości mieřzkaiącemu, i względem leczenia sposobu potrzebnymi przepisami opatrzonemu, donieść powinien; kto tego zaniedba, podług okoliczności winy i wielkości szkody ukarany będzie. Takowe też ukaranie nastąpi względem zwierząt, część majątku ludzkiego składających, iako to, koni, bydła, owiec i wieprzow. — W reszcie powtarzamy i potwierdzamy ninieyżym urządzeniem wszelkie względem przywiązania kija do szyje psa i utrzymania psow na łańcuchach dawniey wydane Edykta i Urządzenia, podług których wszystkie psy, ktore same bez Pana lub prowadzącego na ulicach i po wsiach bez przywiązanego do szyje kija biegają, natychmiast zastrzelane lub zabite bydź mają. Jak naybardziej więc zalecamy Leśniczym, Borowym; i wszystkim prawo polowan a mającym, żeby biegające po borach i w polu psy zastrzelali, za co właściciel psa, jeżeli odkryty bydź może, dwa Talary Szysgieltu zapłacić im będzie musiał. — Rozkazujemy przeto naszym Woyskowym i Ekonomicznym Kamerom, Dyrektoryatom Policyi, Konfyliarzom Ziemijskim i Podatkowym, Urzędnikom, Magistratom, Zwierzchnościom sądowym, tudzież wszystkim innym naszym officyalistom, tak Woyskowego iako i Cywilnego stanu, iako też każdemu w naszych Państwach bawiącemu się, żeby się do opisu ninieyszego Edyktu iak nayściśley stosowali, nienniemy, żeby nasz generalny Fiskal przez subordynowanych fwych officyalistow Fiskalnych na zdarzające się kontrawencye pilną miał bacznosc. Ażebý zaś ninieyższy Edykt wiadomości każdego dołzed, drukować go kazaliśmy i obwieřczenie jego w Gazetach także i w Pismach tygodniowych Uwiadomień Publicznych nastąpić ma. — Dla lepszey wagi Edykt ten własną popisałismy ręką, i naszą Krolewską Pieczęć przycisnąć kazalismy. Działo się i dań w Berlinie d. 28. Maia 1797.

FRYDERYK WILHELM.

(L.S. Hr. de Hoyrn.

Publicandum.

Gdy J. K. Mość z powodow znacznych postanowić raczył, aby uchyłony w Prussach Południowych i Nowo-wschodnich Concernens od naitętych Fur do Kasy Pocztowey należący, znowu od 1go Października r. b. w prowadzonym, i w następujących obrębach ustanowionym był, iż:

1.) Każda takową naitętą furą iadąca Osoba tylko ieden srebrny grosz na milę zamiast dawniey opłacanych 2. gr: fr: płacić będzie. 2.) Fury niedaley nad iednę milę iadące, zupełne od opłacenia tegoż Concernensu, iako też. 3) Ubogie osoby, tudzież mnieysi Kramarze i Rzemieřnicy z towarami swemi na jarmark iadący, od brania ustanowionych kwitow pocztowych, wolnemi bydź mają; Przeto takowe urzędzenia do powszechney wiadomości ninieyszym obwieřczeniem podaie się. W Berlinie dnia 26 Sierpnia 1797. Krolewsko-Pruski Generalny Pocht-Amt. de Werder.